

Mgr. Petr Hruška STL: Pastorační rady farností v české církevní provincii jako realizace synodality v pastorační praxi.

Disertační práce

Posudek vedoucího práce

Předložená disertační práce je v naší zemi, pokud je mně i jejímu autorovi známo, zatím jediným komplexním pojednáním o pastoračních radách farnosti a je jedním z nemnoha (dvou?) českých titulů prací zabývajících se synodalitou v církvi.

Práce má v začátku promulgovanou a v průběhu dodržovanou metodiku, která není jistě jediná možná, ale pro daný úkol ji považuji za zcela vhodnou. Autor se důkladně zabývá nejen teologickými základy synodality, ale také teologií farnosti a z neteologických disciplin opět důkladně poznatky z teorie organizace řízení. Ve výzkumné části získával poznatky o farních pastoračních radách v české církevní provincii. Domácí poznatky jsou ale v průběhu celé práce konfrontovány se zahraničními reáliemi a zkušenostmi, a to nejen z německé jazykové oblasti, což práci prospívá. Autor nejen cituje, ale skutečně zpracovává velké množství literatury a širí záběru podle mého soudu značně převyšuje penzum, které by bylo považováno pro disertační práci za dostatečné.

Za nesporné klady práce považuji respektování zvolené metody (přesněji: dvou základních metod), důkladné teologické promyšlení synodality a funkce samotných pastoračních rad, absenci tendenčních a povrchních kritik (nebo naopak jednostranných preferencí) v oblasti práce farních pastoračních rad, trvalý ohled ke spirituální dimenzi tématu, aniž by byla spirituální stránka absolutizována anebo použita jako jakési „vyplnění mezer“, a konečně inspirativní strategicko-praktickou perspektivu (kap. 6).

Je třeba vyzdvihnout, že práce, pevně opřená o církevní dokumenty a širokou bázi solidní teologické literatury, je zejména v páté a šesté kapitole výrazně tvořivá, ale je to tvorba, stojící pevně v teologii, není to vytváření snových vizí krásné a bezchybné církve. Po stránce formální je práce zpracovaná pečlivě, o drobných překlepech, kterých jsem si všiml, není třeba zde mluvit, viděl jsem jich málo. Autor si dal práci také s vytvářením křížových odkazů, připomínajících texty, uváděné v práci samé, což kvalitu opět zvyšuje.

Kritické připomínky:

Jako vedoucí práce jsem s autorem sváděl trvalý zápas (o kterém se v práci poctivě zmiňuje) ohledně příliš velkého rozsahu. Nejde ovšem jen o počet stran, i když i to je důležité. Autor zřejmě zápasil s pokušením uvést všechno, co k tématu našel, potom to ještě komentovat a znovu uvést v souhrnu, kde k tomu případně ještě něco málo přidal. Ač jde o věci tematicky do té či oné statě patřící, nejde vždy o věci stejně důležité. Čtenář se potom v textu poněkud ztrácí, text ho spíš ponouká k přeskokování, aniž by ho „vtahoval“ do nitra výkladu a argumentace.

Pokud mělo být v práci pojednáno o určitém historickém podkladu vývoje farních pastoračních rad, uvítal bych poněkud obsáhlejší sondu do domácí situace, třeba na úkor snad zbytečně podrobných popisů měnícího se stavu a podmínek práce farních pastoračních rad jak v německé tak v americké oblasti. Tak by vyplynulo asi zřetelněji to, co pastoračním radám předcházelo, ale také větší porozumění pro situaci na niž si autor (právem!) stýská, že totiž

v české teologické literatuře a v nabídce praktických pomůcek pro život farností se o farních radách takřka mlčí. Tato skutečnost má přeci jen víc důvodů, než prosté zanedbání.

Je sympatické (a zatím u nás vzácné), že se práce zabývá také Sněmem katolické církve v ČR. Zde je to ale podobné, jako s koncilovými dokumenty. Pro jejich porozumění nestačí jen analýza textu, ale také analýza průběhu koncilových jednání. Jakkoliv Sněm je v zásadě určen k realizaci synodality, musí být k její realizaci vytvořeny podmínky. Začíná to solidní teologickou prací (a ta nebyla dílem konána a dílem využita) a končí to včasnou a srozumitelnou informovaností protagonistů sněmu o průběhu a smyslu jednotlivých kroků (v čemž bylo veliké manko zejména u druhého plenárního zasedání). S vědomím těchto a dalších skutečností, které v práci nejsou reflektovány, by bylo kritické zhodnocení sněmu v ohledu synodality a farních rad poněkud fundovanější.

Ačkoliv autor zpracovává opravdu úctyhodné množství literatury, zdá se, že téměř nepřihlédl k literatuře, komentující Kodex kanonického práva, což by bylo v pasážích, které mluví o právním uspořádání, obohacující.

Za diskutabilní považuji autorův názor, že by farní pastorační rady neměly být fakultativní, ale že by měly být spíš povinné (on to tak ovšem nepíše - píše, že jsou natolik organickou součástí farností, že jaksi nemohou chybět). Teologicky má nesporně pravdu. Obtíž ale vidím v tom, že život farností nebo jiných společenství křesťanů není zdaleka ovlivňován jen teologií, ale osobnostními vlastnostmi, spiritualitou, zkušenostmi a preferencemi jednotlivých členů. A to může tvořit opravdu jinou „mozaiku“, než je ta správná a vyvážená teologická. Autor o tom samozřejmě ví, ale zdá se mi, že jeho teologické (fundované!) nadšení poněkud převládá nad ohledem k realitě a to právě v závěrečných kapitolách, které chtějí inspirativně oslovit praxi.

Druhá diskutabilní věc je podle mého názoru pojem farnosti. Drsně řečeno: farnosti takové, jak se o nich v teologii zpravidla (správně!) píše, dnes existují jen výjimečně a lid - farníci je tak nechápu. Jen málo farností je skutečně tou pastorační a lidskou jednotkou, jak ji vidí teologie (a jak nám jí připomínají vzpomínky na dobu, kdy měl téměř každý farář jen jednu farnost a ta se kryla s obcí) a zdaleka ne všichni farníci očekávají od farnosti „farní život“ takový, jak je zde viděn. (Osobně se domnívám, že v práci vcelku souhlasně dokument „Kněz a pastýř, vůdce farního společenství“ myšlenkově silně tkví v této ideální situaci minulosti). Co tedy s touto realitou? Nemyslím, že by to mělo být v práci řešeno, ale uvítal bych, kdyby to bylo reflektováno.

Závěrečnou otázkou mi zůstává úvaha nad využitím práce. Vzhledem k popsanému naprostému nedostatku v naší zemi běžně dostupné literatury o synodalitě a o farních pastoračních radách a vzhledem k zřetelné potřebě jak teologické kultivace této oblasti, tak praktických pomůcek pro farní rady, by bylo třeba práce Mgr. Hrušky využít. Ale prostým publikováním této rozsáhlé disertace to, dle mého názoru, uskutečnit nelze. Pokud autor dospěl k nějakým návrhům v této věci, bylo by vítané, kdyby je v obhajobě naznačil.

Disertační práci k obhajobě doporučuji a autorovi vyjadřuji vděčnost za odvedenou práci.

Doc. Mgr. Ing. Aleš Opátrný, Th.D.
vedoucí práce

V Praze 31.8.2009